

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ В ЗАГАЛЬНІЙ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Сухенко Л. В., студентка 5-го курсу,
спеціальність фінанси
ДВНЗ «УАБС НБУ»**

**Науковий керівник: Кобичева О. С.,
асистент кафедри фінансів
ДВНЗ «УАБС НБУ»**

Анотація

У статті розглянуто теоретичні підходи до з'ясування сутності понять стійкість та фінансова стійкість підприємства та надано власне трактування категорій. Досліджено взаємозв'язок фінансової стійкості з іншими складовими загальної стійкості підприємства. Визначено фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Ключові слова: загальна стійкість підприємства, фінансова стійкість, платоспроможність, складові загальної стійкості, фактори фінансової стійкості.

Постановка проблеми. Стабільний соціально-економічний розвиток держави насамперед залежить від того, як ефективно функціонує її підприємницький сектор. В свою чергу успішний розвиток підприємств залежить від галузі, в якій воно діє, технології виробництва, вибору складу і структури продукції, що впливають на фінансові результати, а отже і на фінансову стійкість. Саме фінансова стійкість суб'єкта господарювання визначає ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку,

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012 дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на перспективу. Тому, на сьогодні, в мовах економічної кризи дослідження фінансової стійкості та факторів, що на неї впливають є важливим завданням для вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З кожним роком теоретичним та практичним аспектам фінансової стійкості підприємства приділяється все більше уваги вчених-економістів, як зарубіжних так і вітчизняних. Основоположником перших досліджень і визначення поняття фінансової стійкості був І. А. Бланк. Серед зарубіжних вчених, дослідження яких присвячені головним аспектам фінансової стійкості можна виділити: Е. Хелферт, К. Хеддервік, Г. Савицька, М. Абрютіна, В. Родіонова, Г. Шермет, М. Баканов, Селезньова Н. та інші. Дана проблематика знайшла відображення у наступних працях вітчизняних науковців: Т. Донченко, Л. Костирко, В. Зінченко, І. Приймак, М. Кравченко, М. Білик, К. Ізмайлова, В. Забродський та інші.

Не вирішені частини досліджуваної проблеми. Більшість робіт присвячено дослідженню показників фінансової стійкості та методиці їх розрахунку, залишаючи поза увагою багато інших важливих питань. Так, на сьогодні не існує єдиного підходу до трактування категорії «фінансова стійкість підприємства», чітко не визначені фактори впливу та не достатньо досліджено питання взаємозв'язку між фінансовою стійкістю та іншими складовими загальної стійкості підприємства.

Метою статті є дослідження існуючих підходів до визначення сутності фінансової стійкості та його взаємозв'язку з іншими компонентами загальної стійкості підприємства.

Виклад основного матеріалу. Перед тим як перейти до дослідження фінансової стійкості визначимо сутність категорії «стійкість». У науковій літературі «стійкість» розглядається з двох сторін як процес і, як результат. Як процес, стійкість виступає наслідком взаємодії операцій системи, щодо генерації чинників рівноваги та забезпечення умов для розвитку. Як

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012
результат – здатністю системи вистояти, протистояти та адаптуватися до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів [1].

Поняття «стійкість підприємства» досить широко використовується в багатьох галузях науки, що зумовлює відсутність на сьогодні одного загальноприйнятого підходу до визначення даної категорії. Дослідивши різні підходи до визначення даного поняття можна зробити висновок, що «стійкість підприємства» характеризує властивість підприємства так реагувати на вплив мінливого зовнішнього середовища, щоб не тільки генерувати чинники його рівноважного стану, але й мати здатність до забезпечення подальшого стабільного та ефективного розвитку [2].

Ще більша неоднозначність трактувань існує і при визначенні поняття «фінансова стійкість». Підходи до визначення фінансової стійкості різними вченими-економістами представлено в таблиці 1.

Таблиця 1. Підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства» [3, 4, 5, 6]

Автор	Визначення
1	2
Коритько Т.	Фінансова стійкість – комплексна оцінка діяльності підприємства, характеризує швидкість оборотності ресурсів, здатність підприємства фінансувати свою діяльність, отримувати прибуток і розраховуватися по боргах.
Бланк І.	Фінансова стійкість – характеристика стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів.
Мамонтова Н.	Фінансова стійкість – економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва.
Баканов М., Шеремет А.	Фінансова стійкість підприємства оцінюється за його платоспроможністю та забезпеченістю власними оборотними коштами.
Родіонова В.	Фінансова стійкість – наявність власних оборотних коштів, їх збереження, співвідношення між власними і позиковими оборотними коштами, характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства, його становище на фінансовому ринку, можливості додаткової мобілізації фінансових ресурсів за допомогою випуску цінних паперів.

1	2
Савицька Г.	Фінансова стійкість – здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику.
Друрі К., Хеддервік К.	Фінансова стійкість визначається його фінансовою незалежністю. У довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів.
Г. Б. Поляк	Фінансова стійкість – це забезпеченість запасів і витрат підприємства джерелами формування.
І. Т. Балабанов	Фінансова стійкість – це здатність підприємства за рахунок власних коштів покривати кошти, вкладені в активи, не допускати невинуватної заборгованості та розраховуватися в термін за своїми зобов'язаннями.

Таким чином ми бачимо, що одні вчені розглядають дане поняття у вузькому значенні як один з показників фінансового стану підприємства та пов'язують його зі станом і структурою активів та пасивів підприємства. І. Бланк та І.Т. Балабанов фінансову стійкість трактують як наявність у підприємства значної частки власного капіталу, проте формування активів за рахунок позиченого капіталу в певних межах є об'єктивне явище, особливо в сучасних умовах, і не обов'язково свідчить про відсутність фінансової стійкості у господарюючого суб'єкта [3].

Дещо обмежено трактує економічну сутність фінансової стійкості Г.Б. Поляк, зводячи її лише до забезпеченості запасів і витрат підприємства джерелами формування [4].

Деякі вітчизняні та російські науковці розглядають фінансову стійкість лише з позиції оптимального співвідношення власного та позикового капіталів і пропонують розраховувати лише показники, які характеризують структуру джерел коштів та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Проте, на нашу думку, дане визначення є не повним і повинно доповнюватися розрахунком та аналізом показників, які визначають ефективність вкладення залучених коштів, як в короткостроковому періоді, так і в довгостроковій перспективі [4,5].

Найбільш змістовним, на нашу думку, є визначення дане Г.В. Савицькою, яка зазначає, що фінансова стійкість – це здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику [6].

Таким чином, дослідивши дану категорію, можна зробити висновок, що фінансова стійкість – це стан підприємства, який гарантує йому постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість, здатність стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища з метою досягнення максимальної економічної вигоди власників та посилення конкурентних переваг підприємства з урахуванням інтересів суспільства і держави.

Загальна стійкість підприємства досягається за рахунок стійкості її складових, які в свою чергу взаємопов'язані між собою. На сьогодні не існує єдиної класифікації стійкості, але більшість науковців виділяє такі складові загальної стійкості підприємства: фінансову, маркетингову, виробничу, технологічну, організаційну, соціальну (кадрову), екологічну. На рисунку 1 представлено взаємозв'язок даних складових.

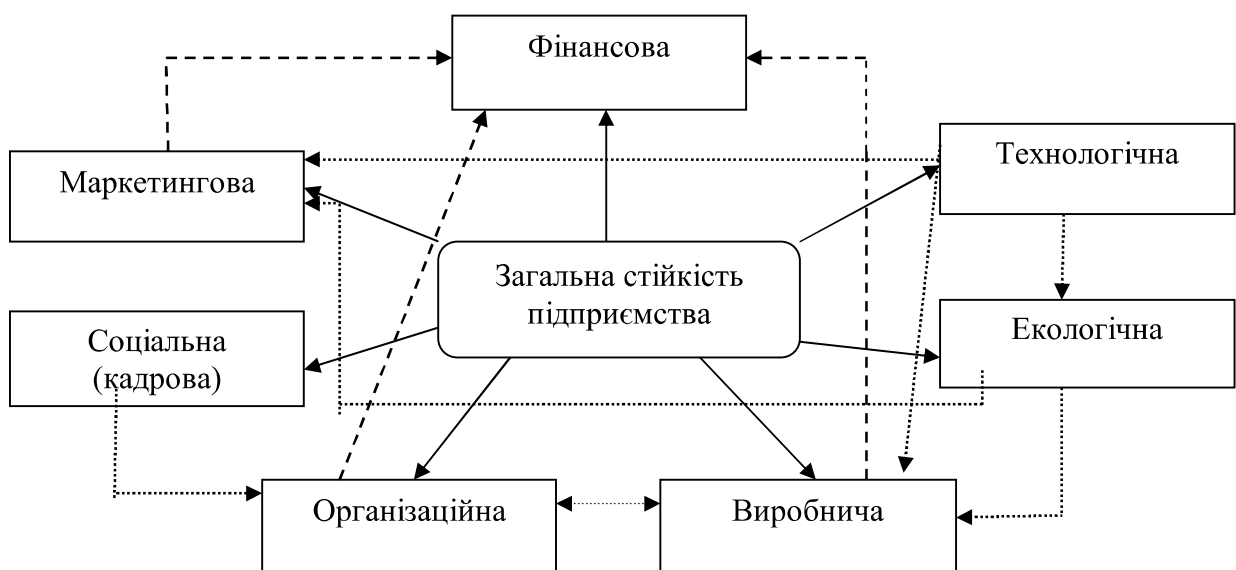

Рисунок 1. Складові загальної стійкості підприємства та їх взаємозв'язок (складено автором)

Таким чином, на нашу думку, основною компонентою загальної стійкості та індикатором економічного стану підприємства є фінансова стійкість, так як вона формується в результаті його операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. Фінансова стійкість визначається таким станом фінансових ресурсів підприємства, які, з одного боку, відповідають умовам ринку, а з іншого – потребам розвитку самого підприємства. Фінансова стійкість в свою чергу піддається значному впливу таких складових як виробнича, маркетингова та організаційна стійкості. Маркетингова, виробнича піддаються впливу технологічної та екологічної, організаційна – соціальної (кадрової) [2, 7].

Наведемо приклад, підприємство не проводить модернізацію виробництва, не використовує нові технології, що порушує його технологічну стійкість, може в подальшому призвести до збільшення виробничих витрат, випуску не конкурентоздатної продукції, скорочення частки ринку через появу нових товарів, технологічного прориву конкурентів і таким чином порушити маркетингову стійкість. Відповідно паралельно відбуватиметься зменшення обсягів виробництва, збільшення собівартості продукції і порушення виробничої стійкості. Як наслідок прибуток підприємства скорочується і приводить до погіршення фінансового стану та фінансової стійкості підприємства (рис.2).

Також, наприклад, за умови порушення організаційної стійкості, що полягає в наявності неефективної організаційної структури менеджменту на підприємстві, призводить до непродуктивної праці управлінського персоналу і в результаті погіршення показників діяльності по всіх підрозділах, що призводить до погіршення фінансового стану і фінансової стійкості підприємства.

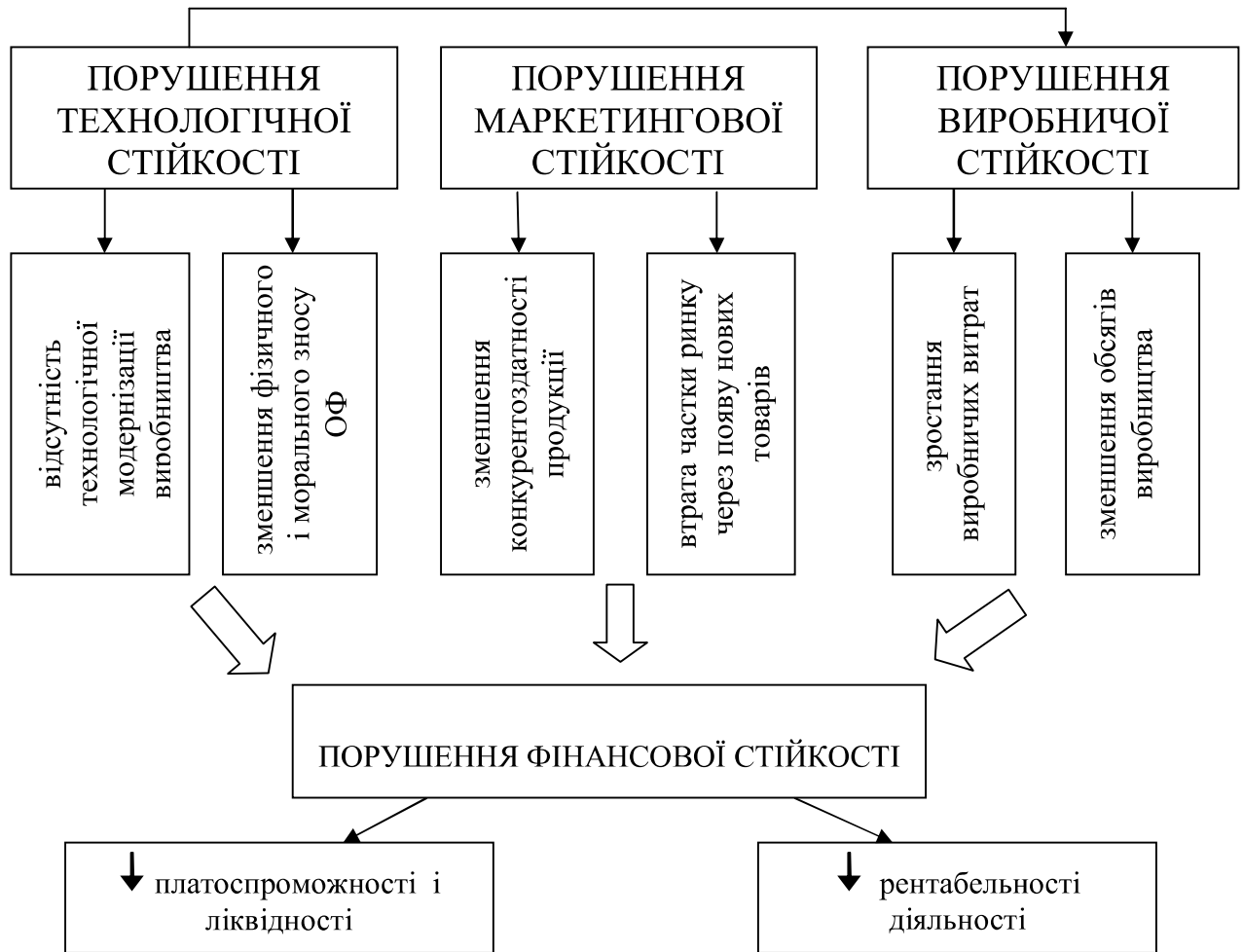

Рисунок 2. Вплив складових загальної стійкості підприємства на фінансову стійкість (складено автором)

Таким чином, усі складові загальної стійкості підприємства і насамперед фінансова стійкість, у контексті забезпечення ефективного функціонування у стратегічному масштабі повинні стати об'єктами постійного контролю зі сторони управлінського персоналу підприємства.

На фінансову стійкість підприємства, як і на будь-яку іншу характеристику фінансового стану підприємства, впливає ряд економічних, ринкових, фінансових, операційних, інвестиційних факторів (рис. 2) [8].

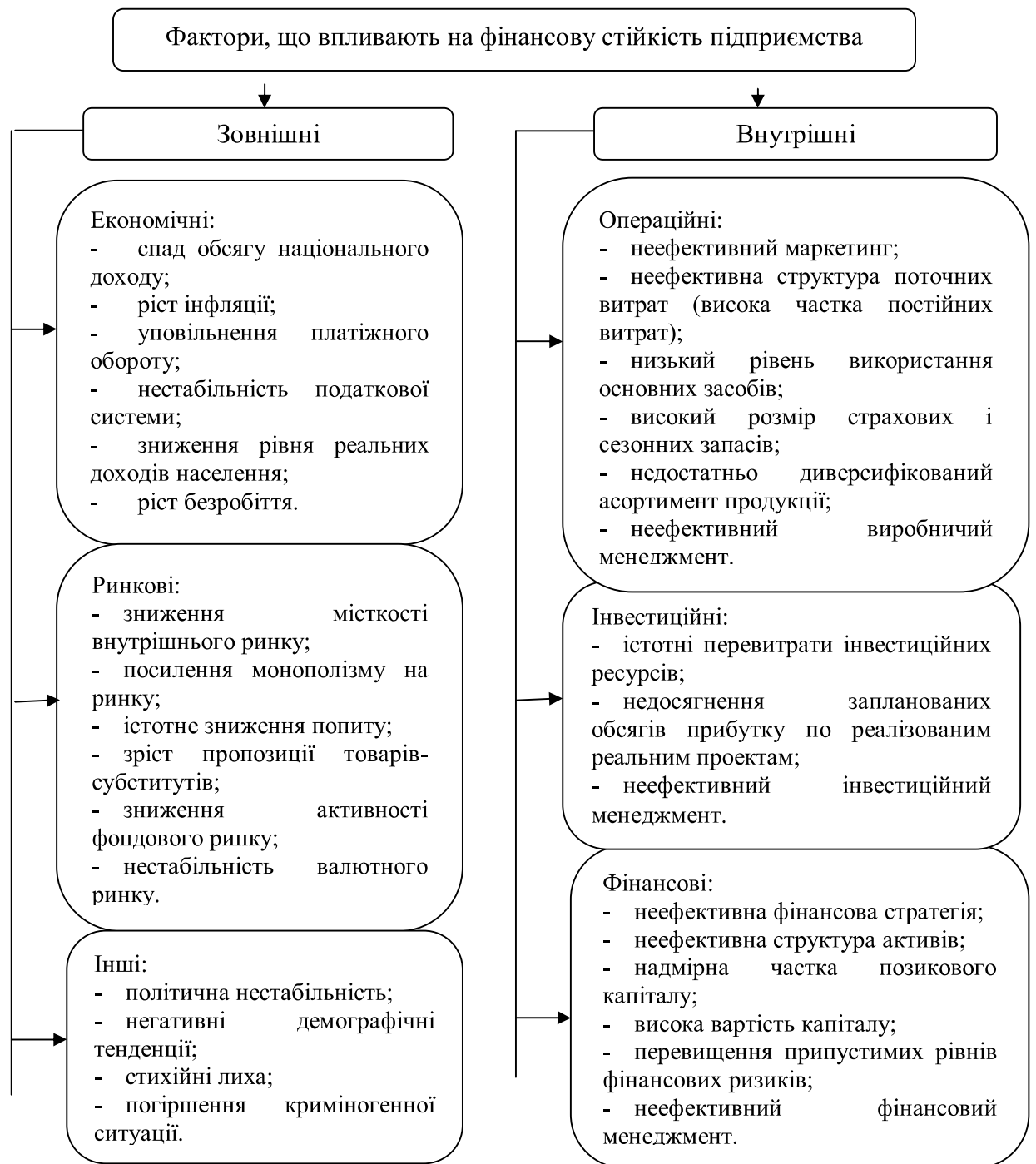

Рисунок 3. Класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства [8, 9]

Під впливом цих факторів відбувається управління фінансовою стійкістю промислового підприємства, ефективність якого безпосередньо залежить від здатності до нейтралізації їх негативного впливу або своєчасності виявлення та зменшення ризику, який завдається дією цих

Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, №1/2012 факторів [9].

Висновки. Підсумовуючи розглянуті підходи до визначення сутності категорії «фінансова стійкість», можемо зробити висновок, що це узагальнююча якісна характеристика фінансового стану підприємства, яка відбиває тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників. Вона дає змогу підприємству вчасно проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями, фінансувати свою діяльність, переносити непередбачені потрясіння, підтримувати свою ліквідність та платоспроможність в умовах стратегічної спрямованості.

Таким чином, фінансова стійкість є основною складовою загальної стійкості підприємства, запорукою його стабільного розвитку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корженевська, В. М. Роль та забезпечення фінансової стійкості в забезпеченні стабільного розвитку підприємства [Текст] / В. М. Корженевська // Держава та регіони. – 2010. – № 6. – С. 212-217.

2. Дуброва, О. С. Стратегічна стійкість підприємства: складові та напрямки її забезпечення [Електронний ресурс] / О. С. Дуброва // Науковий вісник ХНУ. – 2010. – № 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vchnu/Ekon/2010_1_1/015-019.pdf. – 25.03.2012. – Назва з екрану.

3. Бланк, И. А. Финансовый менеджмент [Текст] : учебный курс / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр : Эльга, 1999. – 528 с. – ISBN 966-521-026-2.

4. Донченко, Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [Текст] / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – С. 23-27.

5. Смірнова, Т. О. Фінансова стійкість підприємства [Текст] / Т. О. Смірнова // Науковий вісник НЛТУ. – 2011. – № 21. – С. 196-200.

6. Савицька, Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] : навчальний посібник / Г. В. Савицька. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с. – ISBN 966-346-291-4.

7. Кравченко, М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства [Електронний ресурс] / М. С. Кравченко // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Venu/2010_2/16.pdf. – 28.03.2012. – Назва з екрану.

8. Мельник, О. М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці [Електронний ресурс] / О. М. Мельник // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2010_691/30.pdf. – 23.03.2012. – Назва з екрану.

9. Партин, Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / Г. О. Партин // Науковий вісник НЛТУ. – 2010. – № 20. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltsu/20_8/275_Partyn_20_8.pdf. – 23.03.2012. – Назва з екрану.